

การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี
MANAGEMENT OF THE DEPARTMENT OF AGRICULTURE ON DURIAN
EXPORT IN CHANTHABURI PROVINCE

กันตินันท์ จัตูรัส¹ สมิตา กลิ่นพองส์²

KANTINAN JATURAT¹ SAMITA KLINPONG²

¹นักศึกษาปริญญาโท ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ปีการศึกษา 2566

¹Master Student in Master of Business Administration Faculty of Business Administration, Rangsit University, Thailand

Tel. 06-4806-9202 E-mail: Kantinan.j64@rsu.ac.th

²อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

²Lecturer of Business Administration Program, Faculty of Business Administration Rangsit University, Thailand

Tel. 064-964-5498 E-mail: Samita.k@rsu.ac.th

(Received: August 19, 2023 ; Revised: September 22, 2023 ; Accepted: October 25, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรณีศึกษาแบบกรณีเดียว วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาถึงประสิทธิภาพและการจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่ทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก 2) ศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก และ 3) นำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตร ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและเลือกเก็บข้อมูลจากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและพนักงานของกรมวิชาการเกษตรในจังหวัดจันทบุรีด้วยการบันทึกเสียง และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 10 คน มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 8 คน และเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร จำนวน 2 คน จากการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี มี 3 แนวทางด้วยกัน อันประกอบไปด้วย 1) การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบขนส่ง ล้งที่รับซื้อ การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง และการบำรุงผลผลิต 2) ปัจจัยการผลิตทุเรียน มีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และเคมีภัณฑ์ 3) การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน โดยมีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แหล่งข้อมูลข่าวสารซึ่ง

เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเป็นผู้ให้ข้อมูล และการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา โดยภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกร

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การจัดการ, กรมวิชาการเกษตร

Abstract

This study employed a qualitative approach with a focus on a single case study. The objectives of this study were 1) to investigate efficiency and management of the Department of Agriculture which developed the quality of durian in Chanthaburi Province to bring it up to export-quality standards, 2) to examine the internal and external factors influencing the quality of durian of farmers in Chanthaburi Province, 3) and to utilize the necessary information to develop efficient management of the Department of Agriculture. In this study, the samples were selected using the purposive sampling method, and the data were collected through a semi-structured interview. In addition, the interviews with voice recording were also conducted with 10 key informants, including eight farmers and two employees of the Department of Agriculture in Chanthaburi Province. The study findings unveiled three key guidelines utilized by the Department of Agriculture to enhance the quality of durians. The initial guideline pertained to the export of high-quality durians, encompassing four sub-aspects: transportation, intermediaries, durian weighing, and durian storage. The second guideline focused on durian production, encompassing sub-aspects such as soil quality, water management, weather conditions, and chemical usage. The final guideline pertained to the Department of Agriculture's management, encompassing sub-aspects such as information exchange between farmers and officers, as well as problem-solving mechanisms.

Keywords: Efficiency, Management, The Department of Agriculture

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมอุดมไปด้วยผลไม้และผักนานาชนิดซึ่งภาคเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก จากข้อมูลการทำสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรในภาคเกษตรมากถึง 25 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของ ประชากรทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ขนาดใหญ่ที่สุด นอกจากนี้ เมื่อปี 2563 นั้น ได้รับการจัด อันดับเป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหารในอันดับที่ 11 ของโลก นอกจากนี้ก็ยังมีคามมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ สำหรับเกษตรกร และชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏจาก แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็น ประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (ฝ่ายส่งเสริมและสนับสนุนการ พัฒนาชุมชน,สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

ประเทศไทยมีภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรมส่งผลให้ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นเมืองแห่งพืชผักและผลไม้ นานาชนิด และสามารถรับประทานได้ตลอดทั้งปี ประเทศไทย มีพื้นที่เขตเกษตรกรรม 153,184,527 ไร่ หรือร้อยละ 47.77 ของพื้นที่ประเทศไทยเพื่อรองรับเกษตรกร จำนวน 5.8 ล้านครัวเรือน รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้กับประเทศ และส่งออกไปยัง ตลาดต่างประเทศ ทำให้คนไทยมีความมั่นคงด้านอาหาร และมีรายได้เข้าสู่ประเทศไทย โดยสามารถ แข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) ประเทศไทยมีผลไม้สดและผลไม้แปรรูปที่มีความหลากหลายซึ่งสินค้าเหล่านั้นสามารถกลายเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของ ประเทศได้ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายแต่การส่งออกผลไม้สดของไทยกระจุกตัวอยู่ ที่ผลไม้เพียง 3 ชนิดได้แก่ทุเรียน ลำไยและมังคุด โดยส่งให้กับตลาดใหญ่ในต่างประเทศเพียง 2 แห่งคือ ประเทศจีนและประเทศเวียดนาม ซึ่งภาคตะวันออกนั้นถือว่าเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญหลายชนิดของ ไทยอยู่แล้ว และเป็นพื้นที่ที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ และภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการผลิตผลไม้หลายชนิด อาทิ ทุเรียน มังคุด (สำนักงาน บริหารนโยบายของ นายกรัฐมนตรี, 2564)

จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ในการทำเกษตรเป็นจำนวนมาก เป็นหนึ่งในจังหวัดในภาคตะวันออก ที่มี ชื่อเสียงในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรของไทย พืชที่นิยมเพราะปลูกในจังหวัด จันทบุรี คือ ทุเรียน มังคุด ลำไย ล้วนมีแหล่งสำคัญอยู่ที่จันทบุรี ซึ่งการจะผลิตพืชผลทางการเกษตรสิ่ง ที่สำคัญคือต้องให้ เป็นไปตามที่ผู้บริโภคต้องการเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น นอกจากนี้ผลผลิต ทางการเกษตรเป็นที่ ต้องการอย่างมากในตลาดส่งออกและตลาดในประเทศ ซึ่งคู่ได้จากผลผลิตทาง การเกษตรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปีเพราะมีการขยายพื้นที่ในการทำเกษตรเพื่อรองรับความ ต้องการที่มากขึ้นของผู้บริโภคจากตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลผลผลิตปี 2560-2564

หน่วย: ตัน

สินค้าเกษตร	2560	2561	2562	2563	2564
ทุเรียน	284,874	280,761	346,628	399,169	402,357
ลำไย	344,325	279,659	279,776	244,161	460,947
มังคุด	112,309	50,719	125,834	146,375	71,695
เงาะ	94,324	85,915	96,326	98,063	99,179
ลองกอง	17,087	12,148	15,083	16,534	15,263

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พื้นที่จันทบุรี, 2565

จากตารางแสดงให้เห็นว่าปริมาณผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะทุเรียนและลำไย แต่สำหรับผลไม้ชนิดอื่นที่มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนในบางปี ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผล ต่อปริมาณผลผลิต และเนื้อที่เก็บเกี่ยวที่ลดน้อยลงเพราะเกษตรกรหันไปปลูกทุเรียนมากขึ้นเมื่อพิจารณา โดยรวมแสดงให้เห็นว่าผลผลิตทางการเกษตรเป็นที่ต้องการสำหรับประเทศจีนเป็นอย่างมาก รวมถึง ภายในประเทศด้วย

ปัจจุบันผู้รับซื้อทุเรียน มังคุด ลำไย เกือบทั้งหมดนั้นที่ผลไม้เหล่านี้ถูกส่งเข้าประเทศจีน คนจีนที่เข้ามา เปิดกิจการโรงคัดบรรจุรับซื้อผลไม้ (ล้าง) ในจังหวัดจันทบุรี แม้จะมีคนไทยแต่ส่วนใหญ่ต้องส่งผ่านผู้รับซื้อซึ่งเป็นคนจีนเพื่อเข้าไปขายในตลาดจีนในที่สุด ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่นั้นมีสัดส่วนพ่อค้าคนจีนที่สูงมากเพราะ เศรษฐกิจสาขาซื้อขายอื่นอีกจำนวนมากที่ต้องอาศัยการไหลเวียนของเงินที่ได้จากการส่งออกผลไม้ ซึ่งปัจจุบัน ยังไม่มีข้อมูลโครงสร้างตลาดที่ชัดเจนว่ามีผู้รับซื้อกี่ระดับชั้น ระดับชั้นละกี่รายและแต่ละระดับชั้นเป็นคนจีนกี่ราย คนไทยกี่ราย ทำให้เกิดข้อถกเถียงกันว่าปัจจุบันจังหวัดจันทบุรีได้ประโยชน์หรือถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนจีน แต่หากทราบโครงสร้างตลาดที่ชัดเจนแล้วจะทำให้สามารถวางกลยุทธ์ทางการตลาดและป้องกันความเสี่ยงทางเศรษฐกิจได้ดีมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การใช้ตลาดในประเทศไทยเป็นตลาดรองรับกรณีเกิดภาวะวิกฤตไม่สามารถส่งไปตลาดจีน ได้นั้นก็เป็นสิ่งที่จำเป็นแต่ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลโครงสร้างตลาดในประเทศไทยที่ชัดเจนและไม่มีผู้นำหลักของ จังหวัดที่จะเป็นผู้กระจายสินค้าไปยังส่วนอื่นๆ ของประเทศไทยในกรณีเกิดปัญหาเพื่อลดผลกระทบหาก เกิดภาวะวิกฤตไม่สามารถส่งออกไปตลาดประเทศจีนได้ ข้อมูลจากงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาดกลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา ของวารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

พบว่า ตลาดทุเรียนในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งปลูกที่สำคัญอย่างภาคตะวันออก ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และพื้นที่ภาคใต้ในจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และยะลา ถือเป็นพื้นที่สำคัญที่มีการปลูกทุเรียนส่งออกและขายในประเทศมากที่สุด ผลผลิตทุเรียนส่วนใหญ่ส่งออกไปยังต่างประเทศร้อยละ 95 ซึ่งตลาดที่สำคัญ คือ จีน ฮองกง และเวียดนาม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) แต่ตลาดในประเทศเองก็ยังถือเป็นที่ยอมรับรองลงมาจากการส่งออก โดยจากผลของการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการที่รวบรวมและซื้อทุเรียนที่ผลิตได้ในจังหวัดยะลา ส่วนใหญ่มีลักษณะกิจการเป็นร้านของตนเองโดยใช้เงินทุนในการรับซื้อจากสินค้าเชื่อนาคาร การรวบรวมผลผลิตทุเรียนผู้ประกอบการรับซื้อทุเรียน ใช้การติดต่อกับผู้รวบรวมในพื้นที่ทางโทรศัพท์ ผู้ประกอบการซื้อทุเรียนโดยวิธีการเหมาโดยดูจากคุณภาพทุเรียนโดยการประเมิน และชำระเงินค่าซื้อทุเรียนเป็นเงินสด ชนิดพันธุ์ที่รับซื้อมากที่สุด พันธุ์ทุเรียนหมอนทอง พิจารณาเลือกซื้อทุเรียนที่มีความสุกแก่ตั้งแต่ 80% ขึ้นไปขนาดผลที่ซื้อ มีน้ำหนัก เลือกซื้อทุเรียน 3.1 – 4.0 กิโลกรัมต่อผล และปริมาณที่ซื้อเฉลี่ยต่อวัน 3.05 ตันต่อวัน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2566 – 2570) ระบุว่า ทุเรียน เป็นผลไม้ที่มีความต้องการจากประเทศจีนที่สูง ซึ่งได้ปัจจัยสนับสนุนจากกลุ่มผู้รับซื้อและคัด แยกบรรจุผลไม้ (ล้ง) รายใหม่ๆ ที่ รับซื้อทุเรียนเพื่อบรรจุกล่องและจัดส่งไปจำหน่ายตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดจีนที่มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเกิด จากความต้องการบริโภคทุเรียนของชาวจีน ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 10 - 15 ต่อปีปริมาณผลผลิต ทุเรียนในปี 2563 เท่ากับ 380,446 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งผลิตได้ 339,292 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.1 เนื่องจากเนื้อที่ให้ผลเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.1 ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 จากสภาพอากาศที่มีความหนาวเย็น มีแสงแดด มีฝนเหมาะสม ส่งผลดีต่อการออกดอกของทุเรียนได้เร็วขึ้น ช่วงออกดอกไม่กระทบพายุฝนจึงทำให้ ดอกไม้ร่วง การออกดอกดีสม่ำเสมอ มีดอกทยอยออกหลายรุ่น ทุเรียนอยู่ในช่วงอายุให้ผลผลิตได้เพิ่มขึ้นและ ทุเรียนยังเป็นพืชที่มีราคาคู่มาต่อการลงทุนเกษตรกร เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ในช่วงต้นปี 2563 ทำให้มีมาตรการปิดเมือง รวมถึงการปิดด้านการค้าชายแดน ส่งผลกระทบต่อการขนส่ง การค้าและการส่งออกสินค้าเกษตร แต่ส่งผลกระทบระยะสั้นเพราะทุเรียนเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาทุเรียนอ่อนนั้นเกิดจากในช่วงต้นฤดูของทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยังมีปริมาณน้อยและประกอบกับมียอดสั่งซื้อล่วงหน้าผ่านพ่อค้าคนจีนและสั่งอีกจำนวนมากจึงเป็นโอกาสของ เกษตรกรที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงอาจเกิดแรงจูงใจให้รีบตัดทุเรียนออกขายในช่วงนี้เพื่อทำกำไร ในขณะที่ ทุเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ครบอายุการเก็บเกี่ยวนอกจากปัจจัยด้านราคาแล้ว ยังมีปัจจัยด้านการขาดแคลน แรงงานในภาคการเกษตร เกษตรกรเจ้าของสวนจำนวนไม่น้อยต้องการความ

สะดวกสบายจึงจำหน่ายให้ พ่อค้าคนกลางหรือสิ่งในลักษณะหมายเหตุสวน ทำให้เกษตรกรไม่ได้ควบคุมการเก็บเกี่ยว

สำหรับผลเสียหายที่เกิดจากการขายทุเรียนอ่อน นอกจากจะทำลายความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าทางการเกษตรของผู้บริโภคภายในประเทศแล้ว ยังจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อตลาดส่งออกอีก ด้วย เนื่องจากในอนาคตอันใกล้ประเทศคู่แข่งของไทยอย่างเวียดนามและกัมพูชาจะสามารถผลิตทุเรียน ได้มากขึ้นและมีความได้เปรียบทุเรียนไทยเนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งที่ตั้งยังมีภูมิศาสตร์อยู่ใกล้ ประเทศจีนที่เป็นตลาดส่งออกใหญ่ของไทยมากกว่าด้วย ซึ่งหากยังมีการลักลอบตัดออกทุเรียนอ่อนส่งออก ไปตลาดต่างประเทศ จะทำให้ทุเรียนไทยเสียส่วนแบ่งทางการตลาดให้กับประเทศคู่แข่งในไม่ช้า สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนไทยไปประเทศจีนเพื่อรองรับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากโควิด ของวิทยาลัยบริหารธุรกิจและนวัตกรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พบว่า ผู้ประกอบการไทยมีการเฝ้าระวังเรื่องคุณภาพของทุเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการรับซื้อทุเรียนจากชาวสวนหรือตามแผงทุเรียน จำเป็นต้องคัดเลือกทุเรียนเนื้อแก่เปอร์เซ็นต์ 75-80% เพราะที่ผ่านมาเคยมีปัญหาเกี่ยวกับจีนเรื่องการส่งออกทุเรียนอ่อน และควบคุมวิธีการใช้น้ำยาให้ทุเรียนมีคุณภาพดี ควบคุมเวลาการตั้งโป่ง การแพ็คทุเรียนใส่กล่อง ปรับสถานที่จัดวางทุเรียนให้อยู่บนพื้นที่สะอาดสะดวกในการจัดการดูแล ตลอดจนควบคุมการขึ้นทุเรียนใส่ตู้คอนเทนเนอร์ และก่อนปล่อยตู้ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรมาตรวจเช็คข้อมูลตู้ให้เรียบร้อยก่อน ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการรักษาคุณภาพของทุเรียนและไม่ต้องการให้ทุเรียนของไทยเสียชื่อเสียง เพื่อที่จะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ในระยะยาว

ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ เนื่องจาก กรมวิชาการเกษตรมีภารกิจหลักในการตรวจสอบศัตรูพืชไม่ให้ติดปนเปื้อนไปกับผลผลิตที่ส่งออก ในด้านการ ป้องกันทุเรียนด้อยคุณภาพ หรือทุเรียนอ่อนไม่ให้มีการลักลอบส่งออก เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญและกรม วิชาการเกษตรนั้นกำกับดูแลคุณภาพ และมาตรฐานป้องกันไม่ให้มีสินค้าด้อยคุณภาพ หรือทุเรียนอ่อนหลุด รอดไปถึงผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ การศึกษาบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกรม วิชาการเกษตรจะช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการองค์กร อีกทั้งยังต้องการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกตระหนักถึงความสำคัญต่อการส่งออกทุเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการวิจัยนี้ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการพัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพและการจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่ทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตร

บทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

เกศณรินทร์ จามเลิศ (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านทาง ธุรกิจ หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต คุณภาพของการมีประสิทธิภาพ (Quality of Effectiveness) และ ความสามารถในการผลิต (Competence and Capability) ในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามี ประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและ ต้นทุนน้อยที่สุดเพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่

1.1 ประเภทของประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงานโดยประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลา ในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเสียเปล่าเกินความจำเป็น (Thailand industry, 2016)

- ประสิทธิภาพของบุคคล หมายถึง การทำงานเสร็จโดยสูญเสียเวลาและพลังงานน้อยที่สุด คำนิยม การทำงานที่ชิดกับสังคม เป็นการทำงานได้เร็วและได้งานดีบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือบุคคลที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ
- ประสิทธิภาพขององค์กร คือการที่องค์กรสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากร ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงกำลังคนอย่างคุ้มค่า มีการสูญเสียเปล่า น้อยที่สุด

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน

สมพร น้อยตำราญ (2558) ได้กล่าวว่า เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสิ่งแวดล้อม ภายในโอกาสและอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กรหรือหมายถึงวิธีการซึ่งช่วยผู้บริหารในการ โดยกำหนดจุดแข็งได้ดังนี้

- จุดแข็ง (Strengths) เป็นการดำเนินงานภายในที่บริษัทสามารถ กระทำได้ดีบริษัทจะต้อง วิเคราะห์การดำเนินงานภายในเช่น การบริหารการเงินการตลาดและการ วิจัยและพัฒนาเพื่อการ พิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายในเหล่านี้เป็นระยะบริษัทที่บรรลุ
- จุดอ่อน (Weaknesses) คือการดำเนินงานภายในที่บริษัทไม่สามารถกระทำได้ดีการดำเนินงานภายในเหล่านี้เช่น การบริหารการเงินการตลาดการผลิตและการวิจัยและพัฒนาจะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของบริษัท
- โอกาส (Opportunities) คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของบริษัทบริษัทจะต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
- อุปสรรค (Threats) เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการ ดำเนินงานของบริษัท สภาพแวดล้อมภายนอกเหล่านี้ได้แก่เศรษฐกิจสังคมการเมืองเทคโนโลยีและการแข่งขัน เป็นต้น

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก

Wheelen and Hunger (2002) ได้นำเสนอการจัดแบ่งสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรไว้ในหนังสือ “Strategic Management and Business Policy” โดย วิลเลนและฮังเกอร์ได้จัดแบ่งสภาพแวดล้อม ภายนอกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางสังคม (Societal Environment) จัดแบ่งออกเป็นปัจจัยต่างๆ ดังนี้
 - 1.1 อิทธิพลด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Forces)
 - 1.2 อิทธิพลด้านเทคโนโลยี (Technological Forces)
 - 1.3 อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ (Economic Forces)
 - 1.4 อิทธิพลด้านการเมืองและกฎหมาย (Political-Legal Forces)
2. สภาพแวดล้อมในงาน (Task Environment) จัดแบ่งออกเป็นปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ผู้ถือหุ้น (Shareholders)	2.2 คู่แข่งขัน (Competitors)
2.3 รัฐบาล (Governments)	2.4 เจ้าหนี้ (Creditors)
2.5 ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต (Suppliers)	2.6 สมาคมการค้า (Trade Associations)

2.7 ลูกค้า (Customers)

2.8 กลุ่มผลประโยชน์ (Special Interest Groups)

2.9 พนักงาน/สหภาพแรงงาน (Employees/Labor Unions)

2.10 ชุมชน (Communities)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตรได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2515 แต่ก่อนที่จะมาเป็นกรมวิชาการเกษตรในปัจจุบัน หน่วยงานนี้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน นับย้อนหลังไปเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2446 ได้มีการจัดตั้งกรมช่างไหมขึ้นในกระทรวงเกษตรธิการ ซึ่งถือเป็นการกำเนิดกรมวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร, 2565)

ลักษณะการทำงานของกรมวิชาการเกษตร

1. ดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยการกักพืช กฎหมายว่าด้วยปุ๋ย กฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย กฎหมายว่าด้วยการควบคุมยาง กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย และพัฒนาวิชาการเกษตรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืช

3. ให้บริการด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานสินค้าพืช และให้คำแนะนำ เกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิต และผลิตภัณฑ์พืช การบริการส่งออกสินค้าเกษตร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ให้บริการวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่ เกษตรกร เอกชน และ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

5. ข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียน

5.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นไม้ผลัดใบ ลำต้นตรง สูง 25-50 เมตรขึ้นกับชนิด แตกกิ่งเป็นมุมแหลม ปลายกิ่ง ตั้งกระจายกิ่งกลางลำต้นขึ้นไป เปลือกชั้นนอกของลำต้นสีเทาแก่ ผิวขรุขระหลุดลอกออกเป็นสะเก็ด ไม้มียาง ใบเป็นใบเดี่ยว เกิดกระจายทั่วกิ่ง เกิดเป็นคู่อยู่ตรงกันข้ามระนาบเดียวกัน ก้านใบกลมยาว 2-4 ซม. แผ่นใบรูปไข่แกมขอบขนานปลายใบใบเรียวแหลม ยาว 10-18 ซม. ผิวใบเรียบลื่น มีไขนวล ใบด้านบนมีสีเขียว ท้องใบมีสี น้ำตาลเส้นใบด้านล่างนูนเด่น ขอบใบเรียบ ดอกเป็นดอกช่อ มี 3-30 ช่อบนกิ่งเดียวกัน เกิดตามลำต้น และกิ่ง ก้านยาว 1-2 ซม. ลักษณะดอกสมบูรณ์เพศ มีกลีบเลี้ยง และมีกลีบดอก 5 กลีบ (บางครั้งอาจมี 4 หรือ 6 กลีบ) มีสีขาวหอม ลักษณะดอกคล้ายระฆัง มีช่วงเวลาออกดอก 1-2 ครั้งต่อปี ช่วงเวลาออกดอกขึ้นกับชนิด สายพันธุ์ และสถานที่ปลูกเลี้ยง โดยทั่วไปทุเรียนจะให้ผลเมื่อมีอายุ 4-5 ปี โดยจะออกตามกิ่งและสุกหลังจากผสมเกสร ไปแล้ว 3 เดือน ผลเป็นผลสด

ชนิดผลเดี่ยว อาจยาวมากกว่า 30 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางยาวกว่า 15 ซม. มี น้ำหนัก 1-3 กก. เป็นรูปรีถึงกลม เปลือกทุเรียนมีหนามแหลมเมื่อแก่ผลมีสีเขียว เมื่อสุกมีสีน้ำตาลอ่อน แตกตามแต่ละส่วนของผลเรียกเป็นพูเนื้อในมีตั้งแต่สีเหลืองอ่อนถึงแดง ขึ้นกับชนิด เนื้อในจะนุ่ม ถึงอ่อนถึงแข็ง มี รสหวาน เมล็ดมีเยื่อหุ้ม กลมรี เปลือกหุ้มสีน้ำตาลผิวเรียบ เนื้อในเมล็ดสีขาว รสชาติฝาด

ทุเรียน (durian) เป็นไม้ผลในวงศ์ฝ้าย (Malvaceae) ในสกุลทุเรียน (Durio) เป็นผลไม้ซึ่ง ได้ชื่อว่าเป็น ราชของผลไม้ ผลทุเรียนมีขนาดใหญ่และมีหนามแข็งปกคลุมทั่วเปลือก อาจมีขนาดยาวถึง 30 ซม. และอาจมี เส้นผ่าศูนย์กลางยาวถึง 15 ซม. โดยทั่วไปมีน้ำหนัก 1-3 กิโลกรัม ผลมีรูปรีถึงกลม เปลือกมีสีเขียวถึงน้ำตาล เนื้อในมีสีเหลืองซีดถึงแดง แตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีกลิ่นเฉพาะตัว ซึ่งเป็นส่วนผสมของ สารระเหยที่ประกอบไปด้วยเอสเทอร์ลิโตน และ สารประกอบกำมะถัน บางคนบอกว่า ทุเรียนมีกลิ่นหอม ในขณะที่บางคนบอกว่ามีกลิ่นเหม็นรุนแรงจนถึงขั้นระคายเคืองตา ทำให้มีการห้ามนำทุเรียนเข้ามาในโรงแรม และการขนส่งสาธารณะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีน้ำตาลสูง ทั้งยังอุดมไปด้วยกำมะถัน และไขมัน จึงไม่เหมาะสำหรับผู้ป่วยเป็นเบาหวาน (นพมาศ โพธิ์ขาว, 2565)

5.2 สายพันธุ์ทุเรียนในประเทศไทย

พันธุ์ทุเรียนในประเทศไทยสามารถจำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่ม ตามลักษณะรูปร่างใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงผล และรูปร่างของหนาม ซึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากมี 4 พันธุ์ คือ หมอนทอง (D159), ชะนี (D123), ก้านยาว (D158) และกระดุม ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (นพมาศ โพธิ์ขาว, 2565)

1. พันธุ์กระดุม ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลม ด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลนูนเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและ สั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้าง บาง รสชาติหวานไม่ค่อยมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

2. พันธุ์ชะนี (D123) ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหอค กล่าวกือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา ปริมาณมาก รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวน เมล็ดน้อย

3. พันธุ์หมอนทอง (D159) ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีป้า ผล ปลายผลแหลม พูมักไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยมระหว่างหนาม ใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยวงู ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วง กลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อ ค่อนข้างแห้งไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลีบเป็นส่วนใหญ่

4. พันธุ์ก้านยาว (D158) ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลม เห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียด สีเหลืองหนาปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบกรณีศึกษา (Case study method) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี และ เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการส่งออกที่มีผลต่อคุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรใน จังหวัดจันทบุรี ว่ามีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออกหรือไม่ และศึกษาถึงปัจจัยภายในและ ปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่ การส่งออก และเพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการ เกษตร

โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการส่งออกของทุเรียนจันทบุรี จากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนจันทบุรีและเจ้าหน้าที่กรม วิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบ เรียงและจำแนกข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) คือโดยการเก็บข้อมูล ที่ได้จากการเก็บจากแบบสอบถาม จำนวน 10 ชุด จากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและเจ้าหน้าที่วิชาการเกษตร ในเขตพื้นที่จังหวัด จันทบุรี จำนวน 10 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี การส่งออก มาตรฐานการส่งออกและรวมไปถึงการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่กรม วิชาการเกษตร

จากนั้นทำการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสำรวจในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์จาก เกษตรกรชาวสวนทุเรียนและเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงและ บูรณาการข้อมูลที่ได้ เพื่อนำมาพัฒนาไว้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการส่งออกทุเรียนจันทบุรี ต่อไป

จริยธรรมการวิจัย

ด้วยผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยเชิงคุณภาพฉบับนี้ที่ได้มาซึ่งข้อมูลจริงจากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและเจ้าหน้าที่วิชาการการเกษตรและข้อมูลทุกข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมานั้นล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ต่องานวิจัยของผู้วิจัยทั้งสิ้นเพราะแหล่งข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลนั้นล้วนเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริง เชื่อถือได้และมีประสบการณ์ในการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ ทางผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อข้อมูลทุกข้อมูลที่ได้รับว่าจะจะเป็นความลับไม่เปิดเผยถึงตัวบุคคลที่ให้ข้อมูลตลอดจนถึงการเก็บรักษาฐานข้อมูลเป็นอย่างดี การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นการยืนยันถึงความปลอดภัยด้านข้อมูลต่างๆที่ได้รับเพื่อให้ไว้แก่ทุกฝ่ายที่เอื้อเพื่อข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้วิจัยมีการเข้าอบรมจริยธรรม
2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล ในการทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดและจุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ให้กับผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้ทราบและยืนยันถึงความปลอดภัยด้านข้อมูลไม่ให้นำข้อมูลภายนอกได้รับรู้ รวมถึงการที่ให้ผู้ให้ข้อมูลถูกสัมภาษณ์หลังถอดเทปคำสัมภาษณ์เพื่อยืนยันคำสัมภาษณ์เหล่านั้น
4. ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนจากผู้ถูกสัมภาษณ์ จึงตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นข้อมูลที่ได้มาล้วนได้มาด้วยความอนุเคราะห์ของผู้ถูกให้สัมภาษณ์โดยปราศจากอามิสสินจ้างและการบังคับใดๆ
5. ผู้วิจัยตระหนักถึงความอนุเคราะห์ของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและเจ้าหน้าที่วิชาการการเกษตรทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และรู้สึกรำคาญซึ่งในความอนุเคราะห์ครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ระบบขนส่ง

เกษตรกรชาวสวนทุเรียนส่วนใหญ่มองว่าการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีมี ปัญหา เช่น ทุเรียนไม่ได้มาตรฐาน ไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพทำให้เกิดการขนส่งล่าช้า และปัญหาระบบขนส่งที่มีหลายขั้นตอนเกินไป และมีการดำเนินการค่อนข้างล่าช้า ทำให้ทุเรียนที่รอการส่งออกนั้นได้รับผลกระทบอยู่ บ่อยครั้ง เช่น เกิดการสุกก่อนถึงมือลูกค้า และเสียหายระหว่างขนส่ง จากผลการวิจัยพบว่า

เกษตรกรชาวสวนทุเรียน 8 คน และเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร 2 คน ได้ให้ข้อมูลถึงการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านระบบขนส่ง ยกตัวอย่างเช่น

“มีขั้นตอนที่ซับซ้อนและบางครั้งอาจทำให้ล่าช้าในการขนส่งได้เพราะต้องลำเลียงจากสวนไปล้ง จากล้งไปที่ชิปปิ้งเพราะฉะนั้นกว่าจะถึงปลายทางเลยค่อนข้างนาน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 3 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“ระบบขนส่งทุเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งการขนส่งใช้เวลาในการลำเลียงสินค้านานเกินไป ทำให้เกิดการล่าช้าจากการขนส่ง อาจเป็นเพราะมีการรับหลายเจ้าหลายสวนแต่ใช้ขนส่งเดียวกันเลยทำให้ประสิทธิภาพในการขนส่งลดลง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 3 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

ล้งที่รับซื้อ

ผู้ผลิตไม่มีคอนแทกการส่งออกหรือมีข้อจำกัดในการส่งออกด้วยตัวเองทำให้ต้อง ดำเนินการผ่านล้งที่รับซื้อทุเรียนโดยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ได้ให้ข้อมูลไว้ คือ ล้งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการส่งออกทุเรียน เพราะล้งทุเรียนมีหน้าที่ในการคัดคุณภาพทุเรียนที่ได้มาตรฐานเพื่อนำไปจำหน่ายใน ต่างประเทศ หากล้งทุเรียนไม่มีความซื่อสัตย์นำทุเรียนอ่อนไปขาย ก็จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีกับทุเรียน จันทบุรี และทำให้ลูกค้าไม่กลับมาสั่งซื้อสินค้าซ้ำ โดยเปลี่ยนไปสั่งที่อื่นแทน ดังนั้นล้งทุเรียนจึงมีความสำคัญมากๆ ต่อการส่งออก ยกตัวอย่างเช่น

“ล้งทุเรียนถือเป็นตัวการที่สำคัญ ที่สุดในการส่งออกเลยนะ เพราะล้งทุเรียนต้องมีการคัดคุณภาพก่อนส่งออก ก็ถ้ามันง่ายเอาของไม่ดีส่งออก เอาเอกสารที่ไม่จริงแนบเพื่อส่งออกแบบนี้ทุเรียนจันทรมัน ก็เสียชื่อเสียง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 17 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“การเปิดล้งที่รับซื้อทุเรียนในจันทบุรี จะเปิดล้งทุเรียนต้องตรวจสอบเยอะเพราะมีผลกับการส่งออก และล้งควรผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด เดียวนี้พวกล้งเงินเถื่อนๆมันก็เยอะ เปิดกันเต็มไปหมด แต่ไม่ได้มาตรฐาน กดราคาแถมยังเอาทุเรียนอ่อนส่งไปขาย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 21 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง

ในช่วงก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยวเกษตรกรได้มีการตรวจสอบทุเรียนในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง ผิวภายนอก และการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้ง เพราะเกษตรกรต้องการทุเรียนที่เก็บเกี่ยวมานั้นตรงตามมาตรฐาน และมีคุณภาพมากพอในการส่งออก ทั้งนี้ก็เพื่อลดการสูญเสีย และลดการกดราคา เพราะ หากเก็บเกี่ยวมาแล้วสินค้าไม่ได้คุณภาพไม่ตรงตามมาตรฐาน จะส่งผลให้ล้งที่รับซื้อทุเรียนนั้นคัดทุเรียนออก ทำให้เกษตรกรจะขาดผลกำไรไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยวคือช่วงเวลาที่มีความสำคัญไม่แพ้ไปกว่าขั้นตอนอื่นๆในการส่งออก การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งจะทำให้

ทราบแบ่งในเนื้อทุเรียน โดยการตรวจสอบปริมาณร้อยละของแบ่งในเนื้อทุเรียนจากเกณฑ์น้ำหนักว่า ได้มาตรฐานการส่งออกหรือไม่ และเป็น ทุเรียนอ่อนหรือไม่ ซึ่งตามมาตรฐานทุเรียนส่งออกจะต้องมี เปอร์เซ็นต์ของเนื้อแบ่งในเนื้อทุเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 32 โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้บอกถึงความสำคัญในการตรวจเปอร์เซ็นต์แบ่งไว้ดังนี้

“เกษตรกรมีการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แบ่งก่อนฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อที่จะยืนยันถึงเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสมกับการตัดทุเรียน เพราะด้วยประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนที่หลายๆสวนเขามีกัน เพราะฉะนั้นเกษตรกรรู้ว่าควรผลิดอย่างไรให้ได้คุณภาพ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 26 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“ก่อนเก็บต้องตรวจเยอะมาก การตรวจเปอร์เซ็นต์แบ่งก็ต้องตรวจด้วย แล้วก็มีลักษณะของทุเรียน ผิวเปลือกภายนอก น้ำหนัก มันหลายอย่างที่ต้องตรวจต้องเช็ค แต่เราก็มั่นใจที่จะทำตามทุกขั้นตอน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 31 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

การบำรุงผลผลิต

การบำรุงรักษา ผลผลิตมีผลต่อประสิทธิภาพของสินค้า โดยเกษตรกรจะใช้ช่วงระยะเวลา ก่อนถึงฤดูการเก็บเกี่ยวซึ่งจะเป็น ช่วงเวลาในการดูแลผลผลิต อาทิ การให้สารอาหารที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโต การกำจัดวัชพืชรอบๆต้น เพื่อให้ไม่เกิดการแย่งธาตุอาหารของทุเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ หลังจากเก็บผลผลิตทุเรียนเรียบร้อยแล้ว ต้องทำการฟื้นฟูต้นให้สมบูรณ์ เนื่องจากต้นทุเรียนจะถูกดึงธาตุอาหารต่างๆ ไปใช้ในการเลี้ยงผล จึงจำเป็นต้องบำรุง ต้นให้กลับมาสมบูรณ์ ก่อนเข้าสู่ระยะทำใบชุดแรก เพื่อให้ต้นทุเรียนมีความสมบูรณ์ที่สุดและพร้อมที่จะปลูกใน รุ่นต่อไป ส่งผลต่อผลิตในอนาคตที่จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น

“การบำรุงรักษาผลผลิตให้ดีก่อนเก็บเกี่ยว มีผลต่อประสิทธิภาพของทุเรียนเป็นอย่างมาก เพราะถ้าผลผลิตดี ราคา ก็จะดีเกษตรกรทุกคนเขาก็อยากให้ทุเรียนในสวนเขาได้ราคาดีทั้งนั้นแหละ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 31 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“ยิ่งบำรุงผลผลิตดีราคาก็จะดีประสิทธิภาพของทุเรียนที่ดีแบบรูปทรงดี เนื้อไม่เละ กินอร่อย เขาซื้อเขาก็ชอบ ดังนั้นก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่ชาวสวนจะมีการดูแลต้นทุเรียนเป็นพิเศษ คือเช็คโน่นนี่แล้วก็บำรุงอาหารต้นไม้ เพราะจะได้ทุเรียนที่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 1 เมษายน 2566, สัมภาษณ์)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการผลิตทุเรียน

ดิน

ดินที่มีสภาพดีจะส่งผลต่อ ผลผลิตทำให้มีประสิทธิภาพดีไปด้วย เนื่องจากดินที่ดีเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทุเรียนสุกตามฤดูกาล ซึ่งค่าดินที่ เหมาะสมสำหรับการปลูกทุเรียนในช่วง 5.5 – 6.5 pH เพราะเป็นช่วงที่ทำให้ทุเรียนสามารถดูดซับธาตุ อาหารได้ดี จึงทำให้ทุเรียนเจริญเติบโตได้ไว หากมีปัญหาดินเป็นกรดจัดส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของ ต้นทุเรียนในเรื่องของการทำให้พืชขาดธาตุอาหาร โดยเฉพาะฟอสฟอรัสและแคลเซียม และทำให้ขาดอาหาร พืชบางชนิดจะทยอยออกมาจน เป็นพืชต่อพืช หากปลูกทุเรียนในดินที่ระบายน้ำไม่ดี มีความจำเป็นต้องปลูก ทุเรียนแบบยกโคก เพราะ หากมีน้ำท่วมขัง เป็นระยะเวลานาน ๆ จะทำให้ขาดอากาศ เกิดการเป็นกรดได้ง่าย รากทุเรียนจะอ่อนแอ จึงถูกเชื้อราเข้าทำลายเป็นสาเหตุให้เกิดโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียนตามมา เหมือนกับที่ ผู้ให้ สัมภาษณ์กล่าวไว้ยกตัวอย่างเช่น

“คุณภาพของดินมีผลต่อคุณภาพของทุเรียน เนื่องจากดินแต่ละประเภททำให้มีการสุกแก่ที่ แตกต่างกัน มันไม่ใช่ว่าทุกที่ที่จะปลูกทุเรียนได้ มันต้องดูพื้นที่ ดูประเภทดินด้วย” (เกษตรกรชาวสวน ทุเรียน, 24 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“ดินที่ดีจะทำให้ทุเรียนโตได้ดี และสามารถมีต้นที่แข็งแรงและอยู่จนผ่านพ้นฤดูเก็บเกี่ยวไปได้ ดินบางประเภทก็อุ้มน้ำมากไปทำให้รากเน่า ต้นก็จะตาย หรือถ้าดินที่มีลักษณะแน่นเกิดไปก็จะทำให้น้ำไหล ผ่านได้ไม่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 24 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

น้ำ

ปริมาณน้ำมีผลต่อคุณภาพของทุเรียนค่อนข้างมาก เนื่องจากหากต้นทุเรียนได้รับ ปริมาณน้ำที่ เหมาะสม มีจัดการน้ำเพื่อช่วยการติดผลและขึ้นลูก ตามคำระยะเวลาในช่วงพัฒนาการต่างๆ ของ ดอก และผลอ่อน จะมีบทบาทสูงในการช่วยลดปัญหาการหลุดร่วงของดอกและผลอ่อนได้เป็นอย่างดี และ เพิ่มการติดผลและขึ้นลูกของทุเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ดอกทุเรียนในระยะเหี่ยวคตินหนุต้องให้น้ำใน ปริมาณสูง แต่ลด ปริมาณน้ำลงประมาณร้อยละ 40 ในช่วงระยะดอกขาวจนถึงระยะผลอ่อนอายุ 1 สัปดาห์ หลังดอกบาน ซึ่ง การรักษาระดับความชื้นในดินให้สม่ำเสมอโดยให้น้ำครั้งละน้อยๆ แต่ให้ บ่อยครั้งจะช่วยให้ออกไม่วุ้น การ หลีกเลียงที่จะไม่ให้น้ำในปริมาณมากเกินไปจะช่วยให้ออกไม่วุ้น โคนไม่วุ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ทุเรียนสามารถ ผ่านพ้นช่วงต้นอ่อนและเติบโตเป็นทุเรียนต้นใหญ่ที่มี ผลผลิตที่ดีในจากการได้รับน้ำในปริมาณที่เหมาะสม จาก ผู้ให้ข้อมูลถึง 10 คน ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ น้ำที่มีต่อคุณภาพของทุเรียน ยกตัวอย่างเช่น

“น้ำที่มีมากเกินไปในดินจะส่งผลให้รากเน่าและทำให้ต้นทุเรียนเกิดความเสียหาย อาจจะตายและไม่ได้ผลผลิต เวลาฝนตกมากๆ เกษตรกรเขาก็กังวลนะ อย่างเราก็กลัวว่าน้ำมันจะไปทำให้ต้นตาย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 18 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“หากให้น้ำแก่ต้นทุเรียนมากเกินไปจะทำให้ทุเรียนไม่ติดดอกออกผล เพราะทุเรียนจะออกดอกติดผล ช่วงฤดูแล้งอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ดังนั้นถ้าให้น้ำมากเกินไปจะไม่ดีกับต้นทุเรียน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 18 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

อากาศ

สภาพอากาศที่ดีจะช่วยให้ดอกติดได้ดี ในกรณีที่มีฝนตกปริมาณมาก ในช่วงเวลา ใกล้เคียงกับบาน ให้น้ำพวยรดรักษาสภาพความชื้นในดินและความชื้นบรรยากาศ ภายใต้น้ำพุ่มให้สม่ำเสมอ โดยการให้น้ำทุกๆ วัน แต่ในปริมาณวันละไม่มากนัก กวาดเศษซากของดอกที่ร่วงออกให้หมดจาก บริเวณผิวดินใต้ พุ่ม เพื่อช่วยในการถ่ายเท อากาศตรงบริเวณผิวดินให้ดีขึ้น จะช่วยลดปัญหาการหลุดร่วงของดอกและผล อ่อนได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้อุณหภูมิและความชื้น ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วง ประมาณ 25-30 องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ 75-85 เปอร์เซ็นต์ หากปลูกในพื้นที่ที่มี อากาศแห้งแล้งพื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดหรือเย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้น ทุเรียนไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตช้า น้อย และ ไม่คุ้มต่อการลงทุน และยังเสี่ยงว่าผลผลิตที่ได้จะไม่ ตรงตามความต้องการของตลาด อาทิ คุณภาพและ ลักษณะภายนอกที่ไม่ได้มาตรฐาน จากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอากาศดังนี้

“อากาศมีผลต่อคุณภาพของทุเรียน เพราะทุเรียนเป็นไม้ยืนต้น มันต้องปลูกในพื้นที่ที่โล่งๆ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงก็เลยมีผลต่อการเจริญเติบโตทุกระยะ เราก็พยายามหาพื้นที่ที่มันมีอากาศถ่ายเท ได้ดี แล้วก็ปลูกตรงนั้น” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 26 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

“สภาพอากาศมีผลต่อการติดดอกของทุเรียน ทุเรียนควรจะปลูกอยู่ในพื้นที่ที่มีอากาศเหมาะสม ไม้ยืนต้นทุเรียนจะไม่สามารถโตได้อย่างสมบูรณ์และทำให้ผลผลิตเล็กไม่เป็นที่ต้องการ” (เกษตรกร ชาวสวนทุเรียน, 30 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

เคมีภัณฑ์

การใช้เคมีภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของต้นทุเรียนแต่ละระยะ ช่วงจะทำให้ ทุเรียนสามารถออกดอกและเติบโตได้อย่างดี และมีผลผลิตที่ได้มาตรฐาน แต่หากใช้เคมีภัณฑ์ หรือใส่ ปุ๋ยให้ทุเรียนในขณะที่ดินมีปัญหากรดจัด หรือด่างจัด จะไม่เกิดประโยชน์ต่อทุเรียนเต็ม 100% เพราะ ธาตุอาหารบางตัวจะถูกตรึงไว้ ทุเรียนไม่สามารถนำไปใช้งานได้ ยิ่งใส่ปุ๋ยมากหรือใส่เคมีภัณฑ์ตัวอื่นๆ ไปมาก เท่าไหร่ ยิ่งมีโอกาสขาดทุนสูงมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งการใช้เคมีภัณฑ์เพื่อกระตุ้นให้มีการ เจริญเติบโตด้าน กิ่งก้านสาขาในระยะเวลาอันรวดเร็ว ถึงแม้จะหลังการเก็บเกี่ยวแล้วก็ยังคงมีการใช้

เคมีภัณฑ์อยู่เพื่อให้ต้นทุนเรียนพัสดุเตรียมพร้อมเพื่อการออกดอกในครั้งต่อไป อาทิ การใส่ปุ๋ยหลังเก็บเกี่ยวก็เพราะต้องการลด บทบาทของธาตุไนโตรเจนให้น้อยลง และการใส่ปุ๋ยครั้งที่สองจะเริ่มใส่ในช่วงปลายฤดูฝน ประมาณเดือน สิงหาคม-กันยายน ซึ่งเป็นเวลาที่ดินยังมีความชื้นอยู่ จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลการใช้เคมีภัณฑ์ของชาวสวนทุเรียนจันทบุรี ยกตัวอย่างเช่น

“เคมีภัณฑ์ที่ค่อยประสิทธิภาพ จะทำให้ทุเรียนเติบโตได้อย่างไม่เต็มที่และผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือหากหนักสุดอาจจะเกิดความเสียหายต่อผลผลิต” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร 19 เมษายน 2566, สัมภาษณ์)

“เคมีภัณฑ์มีผลต่อคุณภาพของทุเรียน และบางอย่างไม่มีคุณภาพตรงตามที่แสดงสรรพคุณไว้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 2 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน

แหล่งข้อมูลข่าวสาร

ผู้ผลิตยังขาดความรู้ ประสบการณ์ ในการติดต่อสื่อสารกับคู่ค้าต่างประเทศ ดังนั้นจึงอยากกรมวิชาการเกษตรให้การให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการพบปะกันระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขาย โดยตรงจะช่วยให้เพิ่มการส่งออกได้ดี จึงอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ที่มากกว่านี้ เพราะจะทำให้ผู้ซื้อ สามารถบอกความต้องการของสินค้าได้โดยตรงกับผู้ผลิตอีกด้วย ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์เยอะๆและร่วมกันทุกภาคส่วนงานในการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานสากลจากนั้นผลักดันให้มีการนำทุเรียน ไปแสดงตามงานนานาชาติในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อมีการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้ซื้อ และการประชาสัมพันธ์เยอะๆยังช่วยให้เกิดการรับรู้ในมุมมอง ทั้งในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และข้อมูลในการซื้อขายส่งออก จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียน 8 คน และเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร 2 คน ได้ให้ข้อมูลถึงการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ยกตัวอย่างเช่น

“แหล่งข้อมูลข่าวสารนั้นไม่มีความสะดวกรวดเร็ว เพราะยังขาดการประชาสัมพันธ์เจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้าถึงชาวสวนได้จริงๆ ส่วนใหญ่ก็แค่ประกาศในเว็บของหน่วยงาน ทั้ง ๆ ที่จริงควรมีเสียงตามสายหรือมา บอกที่สวน ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาก็ได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 20 เมษายน 2566, สัมภาษณ์)

“การประชาสัมพันธ์ไม่ค่อยดี กรมวิชาการเกษตรควรทำมากกว่านี้ อาทิในช่วงที่ต่างประเทศมีการจัดงานพวคมหกรรมอาหาร ควรนำทุเรียนไปวางจำหน่ายด้วยเพื่อให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย” (เกษตรกร ชาวสวนทุเรียน, 10 มีนาคม 2566, สัมภาษณ์)

การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา

กรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ยังคงตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรไม่ดีเท่าที่ควร โดยสาเหตุหลักๆมาจากความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ และการปฏิบัติงานที่สามารถให้บริการได้เฉพาะในเวลาราชการเท่านั้น จึงทำให้เกษตรกรหรือผู้ที่มีปัญหาไม่สามารถขอความช่วยเหลือและขอคำแนะนำได้ทันที ซึ่งนี่ถือเป็นข้อเสียของกรมวิชาการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร และผู้ค้าอย่างมาก อันเนื่องมาจากความล่าช้าในการทำงานจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการวางแผนต่างๆ ในการส่งออกทุเรียน โดยจากการสัมภาษณ์ทั้งเกษตรกรและเจ้าหน้าที่รัฐทั้ง 10 คน พบว่าการแก้ปัญหของภาครัฐ ยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ยกตัวอย่างเช่น

“กรมวิชาการเกษตรยังตอบสนอง ต่อปัญหาต่างๆล่าช้าไม่สามารถได้รับการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วเท่าที่ควร บ่อยครั้งที่ร้องเรียนหรือแจ้งเรื่องไปก็ไม่มีใครความคืบหน้า ไม่มีคนประสานงานเรื่องต่อ เหมือนรับเรื่องส่งๆ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 4 เมษายน 2566, สัมภาษณ์)

“การให้ความรู้กับเกษตรกรและการให้ความรู้ชาวสวนที่ปลูกทุเรียนยังมีไม่มาก กรมวิชาการเกษตรยังตอบสนองต่อปัญหาต่างๆล่าช้า เวลาไปถามเจ้าหน้าที่ก็ดันมีความรู้ไม่พอ ตอบไม่ได้อีก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, 19 เมษายน 2566, สัมภาษณ์)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษาของการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เพื่อแยกกลุ่มคำและความหมายคล้ายกัน ทั้งหมดเพื่อรวมให้เป็นหัวข้อหลัก คือ ขั้นตอนสุดท้ายและจัดเป็นหมวดหมู่ใหญ่ ในการแสดงถึงข้อมูลทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล เพื่อสรุปให้ได้เป็นผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดหลักที่ 1 การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ

การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ระบบขนส่ง 2) สิ่งที่ได้รับซื้อ 3) การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง 4) การบำรุงผลผลิต ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนต่างๆล้วนมีส่วนต่อการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพด้วยกันทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่การบำรุงผลผลิต การตรวจเช็คคุณภาพของสินค้า และการรับซื้อจากพ่อคนกลาง รวมไปถึงระบบขนส่ง ในทุกๆขั้นตอนจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของสินค้า

เพราะหากมีการส่งล่าช้าอาจทำให้สินค้าเสียหาย หรือแม้แต่การไม่ตรวจเช็คสินค้าให้ดีก่อน ก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้า

แนวคิดหลักที่ 2 ปัจจัยการผลิตทุเรียน

ปัจจัยการผลิตทุเรียน เป็นสิ่งที่กรมวิชาการเกษตร ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะเนื่องจากการให้ผลผลิตของทุเรียนนั้น ไม่ใช่สิ่งที่เกษตรกรจะสามารถควบคุมได้ทุกเรื่อง โดยปัจจัยการผลิตทุเรียนประกอบไปด้วย 1) ดิน 2) น้ำ 3) อากาศ 4) เคมีภัณฑ์ ซึ่งดิน น้ำ อากาศเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจากเป็นปัจจัยทางธรรมชาติ เกษตรกรทำได้แค่คอยดูแลไม่ให้ผลผลิตนั้นเสียหายมากเกินไปหากเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่คาดคิดขึ้น และต้องคอยระวังดูแลควบคู่ไปกับการสังเกตสภาพอากาศทางธรรมชาติที่ไม่แน่นอนเพื่อที่จะสามารถรับมือกับภัยทางธรรมชาติได้ ดังนั้นการใช้เคมีภัณฑ์จึงเปรียบเสมือนเป็นตัวช่วยในการอุดรูรั่วของปัญหาต่างๆที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ

แนวคิดหลักที่ 3 การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน

การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ประกอบไปด้วย 1) แหล่งข้อมูลข่าวสาร 2) การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีหน่วยงานสนับสนุน มีบุคลากรที่มี ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการตลาด และสามารถดำเนินการส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ได้เป็นอย่างดี แต่การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐยังตอบสนองไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร เท่าที่ควร เกษตรกรยังคงต้องเจอกับปัญหาความล่าช้าในการช่วยเหลือหรือปัญหาการสนับสนุนด้านการขาย ยังมีไม่มากเท่าไรหรือนัก เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากรมวิชาการเกษตรควรจัดกิจกรรมโปรโมททุเรียนจันทบุรีให้มากกว่านี้

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียนจันทบุรี

1. ปัจจัยภายใน

1.1 ผลผลิตทุเรียนไทย ปริมาณการส่งออกจากทุเรียนไทยในแต่ละปีมีจำนวนมากจากหลายหลายสวน ในช่วงปี 2566 นี้ จังหวัดจันทบุรีส่งออกทุเรียนได้เกินเป้าโดยทุเรียนจันทบุรีสร้างมูลค่ามากเป็นประวัติการณ์ และสร้างรายได้ให้ประเทศกว่าแสนล้านบาท โดยปี 2566 นี้ จันทบุรีมีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งสิ้นประมาณ 4 แสนกว่าไร่ ให้ผลผลิตประมาณ 3 แสนกว่าไร่ ประมาณกว่า 5 แสนตัน และแนวโน้มในปีหน้า ผลผลิตจะมีเพิ่มมากขึ้น

1.2 ราคาส่งออก ราคาทุเรียนไทยหากขายในประเทศจะรู้สึกราคามีราคาค่อนข้างสูงแต่เมื่อนำมาส่งออกพบว่าอยู่ในระดับราคาที่ลูกค้าต่างประเทศสามารถซื้อได้ และสามารถซื้อได้ในลักษณะที่ผลผลิตมีคุณภาพสูงอีกด้วย เพราะเมื่อเทียบกับราคาทุเรียนที่ขายในประเทศไทยจะพบว่า ทุเรียนที่มีราคาถูกเกินไปส่วนใหญ่เนื้อด้านในจะไม่มีคุณภาพ

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 กฎการนำเข้าทุเรียนของต่างประเทศ หลายๆประเทศมีการออกกฎการนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าทางการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการส่งออกผลไม้สดของไทยรวมถึงทุเรียนด้วย เนื่องจากกฎระเบียบมีความซับซ้อน มีขั้นตอนต่างๆ ในการนำเข้าเพิ่มขึ้นมาก

2.2 ลดการนำเข้าทุเรียนจากต่างประเทศ ในหลายๆประเทศสามารถปลูกทุเรียนเองได้แล้ว อาทิ ประเทศจีนสามารถปลูกทุเรียนเองได้ จีนได้มีการทดลองปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองได้สำเร็จที่เกาะไหหลำและมณฑลไห่หนาน ซึ่งในอนาคตจีนอาจเปลี่ยนสถานะจากคู่ค้ากลายเป็นคู่แข่งด้านการผลิตและการส่งออกสินค้า

การพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกทุเรียน

1. ให้ความรู้ การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร ถือเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐควรทำและสนับสนุน เพราะด้วยความที่เจ้าหน้าที่ของรัฐควรเป็นผู้ที่มีความรู้มากกว่าเกษตรกรทั่วไป
2. ประเมินประสิทธิภาพงาน การประเมินประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรมีส่วนช่วยให้องค์กรมีการพัฒนาไปข้างหน้า เนื่องจากสามารถนำผลประเมินมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานได้อย่างตรงจุดและแก้ไขในส่วนที่บกพร่องได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การส่งเสริมการขาย ควรมีพื้นที่ให้ชาวสวนทุเรียนได้นำผลผลิตมาจัดการขายด้วยตนเองมากกว่านี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการโดนกดราคาจากล้ง
2. การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ควรตอบสนองต่อคำร้องเรียนหรือการขอความช่วยเหลือของเกษตรกรให้รวดเร็ว และควรมีการจัดการที่เป็นระบบมากกว่าที่ควร

REFERENCES

- Chanthaburi Provincial Office. (2022). **Chanthaburi Province Development Plan 2018-2022**. Retrieved from <http://www.chanthaburi.go.th/frontpage>
- Community Development Promotion and Support Department. (2021). **Digital Economy Promotion Agency**. Retrieved from <https://www.depa.or.th/en/home>
- Dechphuang, N., & Chaiprasit, K. (2018). Relationship of Internal and External Factors Affecting Durian Exports to the People's Republic of China. **Eau Heritage Journal Social Science and Humanities**, 8(1), 333-340.
- Department of Agriculture. (2022). **History of the Department of Agriculture**. Bangkok: Horticulture Research Institute.
- Department of International Trade Negotiations. (2014). **Obstacles to Export of Thai Durian**. Retrieved from www.ryt9.com.
- Ngamlert, K. (2016). **Motivation affecting to performance efficiency of staffs in public warehouse organization** (Independent study). Retrieved from http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2222/3/kaidnarin_ngar.pdf
- Noisamran, S. (2015). **Adaptation of fruit export entrepreneurs in Chiang Khong District Chiang Rai to the opening of the 4th Friendship Bridge** (Unpublished Master's thesis). Siam University, Bangkok.
- Office of Agricultural Economics. (2022). **Product information in 2017-2021**. Retrieved from <https://www.oae.go.th/>
- Phokhao, N. (2022). **Botanical characteristics of durian trees**. Retrieved from http://www.expertdoa.com/km_plant_info.php?ProductID=12
- Suantako, K. (2016). **Effects on fresh durian exports from Thailand to the People's Republic of China. Under Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS)** (Master's thesis). Retrieved from https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:139474
- The Agricultural Research Development Agency (Public Organization). (2022). **Durian Durian: planting and care**. Retrieved from <https://www.arda.or.th/>
- The Customs Department. (2022). **Quantity and Price of Durian**. Retrieved from www.customs.go.th
- Wheelen, T.L., & Hunger, J.D. (2006). **Strategic Management and Business Policy**. New Jersey: Prentice Hall.